

УДК 159.922.7

Дарина Олександрівна ШУТКО,

курсантка факультету № 3

Харківського національного університету внутрішніх справ

ВПЛИВ РІВНЯ РОЗВИТКУ ЛОГІЧНОГО МИСЛЕННЯ НА ПРОФЕСІЙНО ВАЖЛИВІ ВЛАСТИВОСТІ КУРСАНТІВ ЗВО ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ

З'ясовано, що курсанти з більшвисоким рівнем логічного мислення в стресових ситуаціях демонструють впевнену поведінку, обирають обережні, маніпулятивні або агресивні дії. Виявлено, що курсанти з невисоким рівнем логічного мислення в стресових ситуаціях прагнуть соціальної підтримки або намагаються уникнути стресової ситуації. Показано, що рівень розвитку логічного мислення курсантів сприяє формуванню відповідальності в сприятливих для виконання правоохоронних функцій формах: соціальна адаптивність, емоційна стабільність, реалістичність сприйняття навколишнього, розвинутий самоконтроль, прагнення підтримувати встановлені норми.

Підрозділам Національної поліції України потрібні компетентні фахівці, здатні приймати обґрунтовані рішення в нестандартних ситуаціях і організовувати їх виконання, а також самостійно діяти з урахуванням реальних обставин. Підготовка фахівців з високим рівнем професійної компетентності й різнобічним особистісним розвитком, здатних до безперервного самовдосконалення, постійного поповнення й розширення спектра своїх знань і вмінь, тобто здатних навчатися впродовж усього життя, є одним із центральних завдань сучасної вищої освіти. Саме тому актуальним становиться вивчення професійно важливих властивостей курсантів, які стануть основою їх професійної успішності та особистісного зростання.

Аналіз літературних джерел дозволив виділити наступні групи властивостей, які сприяють успішній професійній діяльності сучасного правоохоронця: когнітивні; комунікативні; моральні; ресурсні.

В якості маркерів, які дозволяють визначити рівень розвитку професійно важливих властивостей, були вибрані логічне мислення, комунікативна та соціальна компетентність, стратегії подолання стресових ситуацій та саморегуляція. Достатній рівень розвитку логічного мислення правоохоронця є обов'язком та складно компенсується в юнацькому віці, тому в роботі був досліджений саме взаємозв'язок рівня розвитку логічного мислення та інших маркерів професійно важливих властивостей курсантів.

Для вирішення поставлених задач були використані наступні психодіагностичні методики: тест логічного мислення» М. Войноровського,

опитувальник «стратегій подолання стресових ситуацій» – SACS С. Хобфолла, опитувальник діагностики особистісного симптомокомплекса відповідальності та оцінка його психометричних характеристик І. Коچارян, методика діагностики комунікативної соціальної компетентності. Для статистичної обробки даних був використаний r_s - критерій рангової кореляції Спірмена. У дослідженні приймали участь 64 курсанта ХНУВС, які навчаються за різними спеціальностями. Рівень розвитку логічного мислення більшості курсантів відповідав середньому рівню.

Впевнена поведінка як стратегія подолання стресових ситуацій у курсантів позитивно статистично достовірно ($p \leq 0,01$), корелює з розвитком логічного мислення (таблиця 1).

Таблиця 1

**Взаємозв'язок вибору стратегій подолання стресових ситуацій
та логічного мислення у курсантів**

Стратегії подолання стресових ситуацій	r_s	P
Впевнена поведінка	0,36	0,05
Вступ у соціальний контакт	0,25	-
Пошук соціальної підтримки	-0,44	0,01
Обережні дії	0,38	0,05
Імпульсивні дії	0,09	-
Уникання	-0,42	0,01
Маніпулятивні дії	0,39	0,05
Асоціальні дії	0,16	-
Агресивні дії	0,29	-

Вибір курсантами такої стратегії подолання стресових ситуацій як вступ у соціальний контакт в обстеженій вибірці виявився позитивно пов'язаним з рівнем розвитку логічного мислення. Позитивний зв'язок рівня розвитку логічного мислення курсантів був також з такими стратегіями подолання стресових ситуацій як обережні ($p \leq 0,05$), маніпулятивні ($p \leq 0,05$), асоціальні та агресивні дії.

Пошук соціальної підтримки та уникання як стратегії подолання стресових ситуацій у курсантів пов'язані статистично достовірним ($p \leq 0,01$) негативним зв'язком з рівнем розвитку логічного мислення.

Таким чином, курсанти з більш високим рівнем логічного мислення в стресових ситуаціях демонструють впевнену поведінку, обирають обережні, маніпулятивні або агресивні дії.

Отримані в дослідженні дані свідчать, що рівень розвитку логічного мислення курсантів виявився статистично достовірно ($p \leq 0,05$) негативно

пов'язаним з результатами за факторами «принциповість» та «самоствердження» методики діагностики особистісного симптомокомплексу відповідальності та оцінки його психометричних характеристик І. Кочарян (табл. 2).

Таблиця 2

Взаємозв'язок відповідальності та логічного мислення у курсантів

Типи відповідальності	r_s	P
Принциповість	-0,33	0,05
Самоствердження	-0,31	0,05
Нормативність	0,21	-
Самопожертва	-0,11	-
Етичність	0,63	0,01
Загальний рівень відповідальності	0,01	-

Курсанти з більш високим рівнем логічного мислення не схильні орієнтуватися на власну систему цінностей та цілей. Ці курсанти більш екстернальні, рефлексивні, реалістично сприймають навколишнє, мають розвинутий самоконтроль, неактивні, проявляють афіліативну потребу, самолюбиві, не шукають визнання, не мають почуття провини. Курсантам з невисоким рівнем розвитку логічного мислення інтернальні, кмітливі, мають нестачу самоконтролю, активні, не проявляють афіліативну потребу, дистанційовані, фантазують, схильні до самолюбства, залежні від чужої думки, мають підвищене відчуття провини, шукають визнання, фрустровані.

В таблиці 2 представлені дані, що рівень розвитку логічного мислення курсантів виявився позитивно пов'язаним з результатами за факторами «нормативність» та «етичність» ($p \leq 0,01$). Тобто, курсанти з більш високим рівнем логічного мислення соціально адаптивні та емоційно стабільні, прагнуть підтримувати встановлені норми та традиції, мають розвинену самокритику та виражене Супер-его, не амбітні та не залежні, екстернальність в сфері здоров'я, не схильні до самопожертвування заради близьких.

Таким чином, рівень розвитку логічного мислення курсантів сприяє формуванню відповідальності в сприятливих для виконання правоохоронних функцій формах: соціальна адаптивність, емоційна стабільність, реалістичність сприйняття навколишнього, розвинутий самоконтроль, прагнення підтримувати встановлені норми, розвинена самокритика.

В обстеженій вибірці рівень розвитку логічного мислення статистично достовірно ($p \leq 0,05$) позитивно пов'язаним з показниками В, С та К особистісних факторів за методикою діагностика комунікативної та соціальної компетентності (див. табл. 3).

Таблиця 3

**Взаємозв'язок комунікативної і соціальної компетентності
та логічного мислення у курсантів**

Особистісний фактор	r_s	P
A	0,06	-
B	0,36	0,05
C	0,45	0,01
D	0,06	-
K	0,39	0,05
M	-0,02	-
H	-0,07	-
П	-0,16	-

Тобто, курсанти з більш високим рівнем логічного мислення більш кмітливі, емоційно стійкі, зрілі, спокійні. Курсантам з невисоким рівнем розвитку логічного мислення неуважні, емоційно нестійкі, мінливі, піддаються почуттям.

Отже, достатній рівень розвитку логічного мислення є провідною складовою в системі професійно важливих властивостей майбутніх правоохоронців.

Отримано 28.02.2020

